

ประโยค ป.ธ. ๙
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

๑. เอกเมกสมิ เจตถ จตุพฺพิโรปิ ฐมฺมคฺคเตสฺนาปฺปฏิเวธคฺมภีรภาโว
 เวทิตฺพุโ ๑ คคฺค ฐมฺโมติ ปาลี ๑ อคฺโคติ คฺคฺสาเยว อคฺโค ๑ เทสฺนาติ
 คฺคฺสา มนฺสา ววฺญฺจาปิตาช ปาลียา เทสฺนา ๑ ปฺปฏิเวโรติ ปาลียา ปาลีอคฺคคฺค
 จ ยถาภูตาวโ ๑ ตีสุปิ เจเตสุ เอเต ฐมฺมคฺคเตสฺนาปฺปฏิเวธา ยสฺมา
 สฺสาทีหิ วิย มหาสมฺมุตฺโท มนฺทพฺพุธีหิ ทุกฺโขคาพฺพา อลฺพฺกเนยฺยปฺติฏฺฐา จ
 คฺคฺสา คฺมภีรา ๑ เอวเมกฺกสมฺมิเจตถ จตุพฺพิโร คฺมภีรภาโว เวทิตฺพุโ ๑
 อปฺโร นโย ๑ ฐมฺโมติ เหตุ ๑ วุคฺคฺ เหตุ เหตุมฺหิ ฌาณํ ฐมฺมปฺปฏิสมฺภิตาติ ๑
 อคฺโคติ เหตุผลํ ๑ วุคฺคฺ เหตุ เหตุผล ฌาณํ อคฺคปฺปฏิสมฺภิตาติ ๑ เทสฺนาติ
 ปฺปลยคฺคิ ขถาฐมฺมํ ฐมฺมาภิตาไปติ อธิปฺปาโย ๑ ปฺปฏิเวโรติ อภิสมโย ๑
 โส จ โลกิยโลกุคฺคโร ๑ วิสยโต อสมฺโมหโต จ อคฺคานูรูป ฐมฺเมสุ ฐมฺมานูรูป
 อคฺคเจสุ ปฺปลยคฺคิปฺปลานูรูป ปฺปลยคฺคิสุ อวโ ๑ อิทานิ ยสฺมา เอเตสุ
 ปฺปฏิเกสุ ยํ ยํ ฐมฺมชาตคฺคคฺคชาตํ วา โย จายํ ขถา ขถา ฌาเปตฺพุโ อคฺโค
 โสคฺคฺนํ ฌาณคฺคฺค อภิมฺโข โหติ คฺคตา คฺคตา คฺคคฺคคฺคคฺคคฺค เทสฺนา โย เจตถ
 อวิปฺริตาวโ ๑ ปฺปฏิเวโร สพฺพมฺเปตํ อนุปฺจิตกฺกุสลสมฺภารหิ ทุปฺปลยคฺคิ
 สฺสาทีหิ มหาสมฺมุตฺโท วิย ทุกฺโขคาพฺพํ อลฺพฺกเนยฺยปฺติฏฺฐคฺคฺค คฺคฺสา เอวมฺปิ
 เอกเมกสมฺมิ เจตถ จตุพฺพิโรปิ คฺมภีรภาโว เวทิตฺพุโ ๑

๒. ภควา สทฺธิ สมฺมอภิติ ขถา คฺมนิยาทีนํ ปุจฺจนฺโต ภควา เตน
 เหวํ โสปี ภควตา สทฺธิ สมฺปฺปวคฺคโมโ อโหสิ สีโคทกํ วิย อญฺโหนทเกน
 สมฺมอภิตํ เอกีภาวํ อคฺมาสิ ๑ ยาย จ กจฺจิ โภ โคตม ขมฺนียํ กจฺจิ ยานฺนียํ
 กจฺจิ โภโต โคตมคฺคฺค สวากานคฺคฺค อปฺปาพาทํ อปฺปาตคฺคํ ลหฺภูจฺจานํ พลํ

ผาสฺวิทาโรติอาทิกาย กถาย สมฺโมทึ ๑ คํ ปิตฺติปาโมชฺชสงฺฆาตสมฺโมทชนนโต
 สมฺโมทิตฺตํ ยุตฺตภาวโต จ สมฺโมทนียํ อคฺคตพฺยณฺชนมธฺรตฺตาย สฺวจิรมฺปิ กาลํ
 สารเฑํ นินฺนตฺรํ ปวตฺเตตฺตํ อรหฺรูปโต สริตฺตพฺพภาวโต จ สาราณียํ ๑
 สฺยยมาณสฺสโต จ สมฺโมทนียํ อานุสฺสรียมาณสฺสโต สาราณียํ ๑ ตถา พฺยณฺชน-
 ปริสฺสทฺธตฺตาย สมฺโมทนียํ อคฺคตปริสฺสทฺธตฺตาย สาราณียนฺติ ๑

เอวํ อนเนเกหิ ปริยาเยหิ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสารเฑควา
 ปริโยสาเปตฺวา นิฏฺฐาเปตฺวา เยนคฺคเถน อากโต คํ ปุจฺฉิตฺตกาโม เอกมฺนตํ
 นิสีหิ ๑ เอกมฺนตฺตํ ภาวนปฺปัสกนินฺนทฺเทโส วิสมํ จนฺทิมสฺสุริยา อานุปริวตฺตนฺตฺติ-
 อาทิสฺส วิย ๑ ตสฺมา ยถา นิสินฺโน เอกมฺนตํ นิสินฺโน โหติ ตถา นิสีหิตฺติ
 เอวเมคฺคต อคฺคโต ทฏฺฐพฺพโท ๑ ภูมฺมคฺคเถ วา เอตํ อฺปฺโยคฺวจฺจํ ๑ นิสีหิตฺติ
 อฺปฺวาวิสิ ๑ ปณฺจติคา หิ ปุริสา ครุฏฺฐาณียํ อฺปฺสงฺกมิตฺวา อาสนกฺุสฺสตฺตาย
 เอกมฺนตํ นิสีทฺนฺติ ๑ อยฺยจฺเจ เตสํ อยฺยคโร ตสฺมา เอกมฺนตํ นิสีหิ ๑ กถํ
 นิสินฺโน ปน เอกมฺนตํ นิสินฺโน โหติติ ๑ จ นิสฺชฺชโทเส วชฺเชตฺวา ๑
 เสยฺยถิตฺถํ ๑ อติทฺุรฺมจฺจาสนฺนํ อฺปฺริวาทมฺนฺนตปฺปเทสํ อติสมฺมุขา อติปฺจฺฉาติ ๑

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคธเป็นไทย

๑. ก็ ควรทราบความที่พระพุทธพจน์เป็นคุณลึกซึ้งโดยธรรม อรรถ เทศนา และโดยปฏิเวธ แม้ทั้ง ๔ อย่าง ในปิฎก ๓ นี้ แต่ละปิฎก ๑ บรรดาคัมภีรภาพทั้ง ๔ อย่างเหล่านั้น พระบาลี ชื่อว่า ธรรม ๑ เนื้อความ แห่งพระบาลีนั้นนั่นแหละ ชื่อว่า อรรถ ๑ การแสดงพระบาลีนั้นที่กำหนดไว้ แล้วด้วยใจ ชื่อว่า เทศนา ๑ การหยั่งรู้พระบาลีและอรรถแห่งพระบาลีตาม เป็นจริง ชื่อว่า ปฏิเวธ ๑ ก็เพราะเหตุที่ในปิฎกแม้ทั้ง ๓ นี้ ธรรม อรรถ เทศนา และปฏิเวธเหล่านี้ อันผู้มีปัญญาน้อยทั้งหลายหยั่งถึงได้ยาก คุณมหาสมุทร อันสัตว์ทั้งหลายมีกระด่ำชายเป็นต้น หยั่งถึงได้ยาก ฉะนั้น และมีที่ฟังที่พวกเขา ไม่ฟังได้ ฉะนั้น จึงชื่อว่าลึกซึ้ง ๑ อนึ่ง ควรทราบคัมภีรภาพทั้ง ๔ อย่าง ในปิฎก ๓ นี้ แต่ละปิฎก ด้วยประการดังกล่าวมานี้ ๑ อีกนัยหนึ่ง ๑ เหตุ ชื่อว่า ธรรม ๑ สมจริงตามพระคำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ความรู้ ในธรรม ชื่อว่า ธัมมปฏิสัมภิตา ๑ ผลแห่งเหตุ ชื่อว่า อรรถ ๑ สมจริงตาม พระคำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ความรู้ในอรรถ ชื่อว่า อัคคปฏิสัมภิตา ๑ บัญญัติ อธิบายว่า การสนทนาธรรมตามธรรม ชื่อว่า เทศนา ๑ การคร่ำครวญ ชื่อว่า ปฏิเวธ ๑ ก็ ปฏิเวธนั้น เป็นได้ทั้งโลกิยะและโลกุตระ ๑ ปฏิเวธนั้น คือ ความหยั่งรู้ในธรรมทั้งหลายตามควรแก่อรรถ ในอรรถทั้งหลายตามควร แก่ธรรม ในบัญญัติทั้งหลายตามควรแก่ทางบัญญัติ โดยวิสัยและโดยไม่มงมาย ๑ บัดนี้ เพราะเหตุที่ในปิฎกเหล่านี้ ธรรมชาดหรืออรรถชาดใด ๆ ก็ดี อรรถนี้ใด ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าฟังให้ทราบด้วยประการใด ๆ เป็นอรรถมีหน้าเฉพาะ คอญาณของนักศึกษาทั้งหลาย เทศนาอันส่งอรรถนั้นด้วยประการนั้น ๆ ก็ดี ปฏิเวธ คือความหยั่งรู้ไม่วิปริตในธรรม อรรถและเทศนาเหล่านี้ใดก็ดี ธรรม อรรถ เทศนา และปฏิเวธแม้ทั้งหมดนี้ อันผู้มีปัญญาทรามทั้งหลาย ผู้มิได้สั่งสมกุศลสมภารไว้ ฟังหยั่งถึงได้ยาก คุณมหาสมุทรอันสัตว์ทั้งหลาย

มีกระต่ายเป็นคันหยั่งถึงได้ยาก ฉะนั้น และมีที่ฟังที่พวกเขาไม่ฟังได้ ฉะนั้น จึงควรทราบคัมภีรภาพแม้ทั้ง ๔ อย่าง ในปิฎก ๓ นี้ แต่ละปิฎก แม้ด้วยประการ ดังกล่าวมานี้ ฯ

๒. หลายบทว่า ภควตา สทุธิ สัมโมทิตี ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อ ครัสถาตามถึงการเดินทางเป็นคัน ได้ทรงมีความรื่นเริงเป็นไปกับพราหมณ์นั้นแล้ว ฉันทิโด ถึงแม้เวรัญชพราหมณ์นั้น ก็ฉันทินั้น ได้มีความรื่นเริงเป็นไปกับ พระผู้มีพระภาคเจ้า คือ ได้ถึงความเป็นผู้รื่นเริง ได้แก่ ความเป็นอันเดียวกัน เหมือนน้ำเย็นเข้ากันได้กับน้ำร้อน ฉะนั้น ฯ ก็ เวรัญชพราหมณ์ รื่นเริง ด้วยถ้อยคำเป็นคันว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ พระองค์ทรงอดทนได้หรือ พอเลี้ยงอัคคาพได้หรือ และพระสาวกทั้งหลายของพระโคตมผู้เจริญ ไม่มีอาพาธ ไม่มีทุกข์ ยืนคล่องแคล่ว มีกำลัง อยู่ผาสุกหรือ ดังนี้ อันทิโด ฯ ถ้อยคำนั้น ชื่อว่า สัมโมทนิยะ เพราะให้เกิดความรื่นเริงกล่าวคือปีติและปราโมทย์ และเพราะควร เพื่อความรื่นเริง ชื่อว่า สาราณนิยะ เพราะควรเพื่อให้ระลึกถึงตลอดกาลแม้นานแสนนาน คือ เพื่อให้เป็นไปตลอดกาล และเพราะเป็นถ้อยคำที่ควร ระลึกถึง เหตุเป็นถ้อยคำไพเราะด้วยอรรถและพยัญชนะ ฯ อนึ่ง ชื่อว่า สัมโมทนิยะ เพราะฟังอยู่ก็เป็นสุข ชื่อว่า สาราณนิยะ เพราะนึกถึงอยู่ก็เป็นสุข ฯ อนึ่ง ชื่อว่า สัมโมทนิยะ เพราะหมจจดด้วยพยัญชนะ ชื่อว่า สาราณนิยะ เพราะหมจจด ด้วยอรรถแล ฯ

เวรัญชพราหมณ์ ยังถ้อยคำอันเป็นที่ตั้งแห่งความรื่นเริง คืออันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงให้ผ่านไปแล้ว คือ ให้จบลง ได้แก่ ให้สำเร็จ โดยปริยาย มิใช่น้อยอย่างนี้แล้ว ประสงค์จะทูลถามเหตุให้คนมา จึงนั่งแล้ว ฌ ที่ควร ข้างหนึ่ง ฯ ศัพท์ว่า เอกมมุตฺตํ นี้ เป็นศัพท์แสดงภาวนานุสสังคิ เหมือน ในคำเป็นคันว่า พระจันทร์และพระอาทิตย์ ย่อมโคจรในที่อันไม่เสมอ ดังนี้ ฯ เพราะเหตุนั้น ในคำว่า เอกมมุตฺตํ นิสิตินิ นี้ ฟังเห็นความอย่างนี้ว่า เวรัญชพราหมณ์นั้นนั่งแล้ว จะเป็นผู้ชื่อนั่งแล้ว ฌ ที่ควรข้างหนึ่ง โดยประการใด

ก็นั่งแล้ว โดยประการนั้น ๆ อีกอย่างหนึ่ง คำว่า เอกมุนต์ นั้น เป็นทุคิยา
วิภคติ ลงในอรรถสัจจตมวิภคติ ๆ บทว่า นิสีทิ แปลว่า เข้าไปใกล้แล้ว ๆ
ความจริง บุรุษทั้งหลายผู้ฉลาด เข้าไปหาครูฐานียบุคคลแล้ว ข้อมนั่ง ณ ที่ควร
ข้างหนึ่ง เพราะเป็นผู้ฉลาดในการนั่ง ๆ ก็เวรัญชพรหมณ์นี่ก็เป็นคนหนึ่ง
บรรดาบุรุษผู้ฉลาดเหล่านั้น เพราะฉะนั้น จึงนั่งแล้ว ณ ที่ควรข้างหนึ่ง ๆ
ถามว่า ก็ บุคคลนั่งอย่างไร จึงชื่อว่าเป็นผู้นั่งแล้ว ณ ที่ควรข้างหนึ่ง ๆ แก้วว่า
นั่งเว้นโทษการนั่ง ๖ อย่าง ๆ ถามว่า มีอะไรบ้าง ๆ แก้วว่า นั่งไกลเกินไป ๑
นั่งใกล้เกินไป ๑ นั่งที่เหนือลม ๑ นั่งที่สูง ๑ นั่งตรงหน้าเกินไป ๑ นั่งข้างหลัง
เกินไป ๑ ๆ